

POMEN MASKERJEV IN IMITACIJ POŠKODB TER STANJ NENADNO OBOLELIH ZA USPOSABLJANJE EKIP PRVE POMOČI

The importance of make-up artists and injury and sudden illness simulations for the training of first aid teams

Mire Steinbuch*

Rade Šutanovac
(foto/photo:
M. Steinbuch)

deznih poškodb, vendar med redno zaposlitvijo ni imel pravih možnosti, da bi se s tem podrobneje ukvarjal.

Leta 1999 se je na predlog RKS udeležil seminarja za maskerje v Dravogradu, prvega v Sloveniji, ki sta ga organizirala RKS in Slovenska vojska. Takrat se je začel več ukvarjati s tem delom, ker je vedel, da je treba čim več ljudi, predvsem predavateljev prve pomoči, izuriti, da bodo znali ponazoriti poškodbe ter imitirati stanje poškodovanih in nenadno obolelih. Tako bodo lažje izvajali tečajje, predvsem praktični del. Na tekmovanjih ekip prve pomoči po Evropi je vedno opazoval druge, kako so maskirali, in se tako izobraževal. Ko je menil, da je osvojil potrebno znanje, je sam organiziral seminarje. Prvi tridnevni tečaj je bil v Medijskih toplicah. Nato so sledili enodnevni tečajji za že izurjene maskerje, na katerih so analizirali svoje delo, uvajali nove materiale in nove metode dela. Vsi maskerji so zdravstveni delavci, večina ima licenco predavatelja prve pomoči. Za imitatorje, ki igrajo poškodovane in nenadno obolele, povabijo odrasle osebe, dijake višjih letnikov srednjih šol, posebno medicinskih, ki že nekaj vedo o anatomiji človeškega telesa in prvi pomoči, zato bolj ali manj vedo, katera znamenja se lahko pojavijo pri določeni vrsti poškodbe in tako lažje odigrajo vlogo prizadete osebe.

* mire.steinbuch@gmail.com

Koliko izurjenih maskerk in maskerjev je danes v Sloveniji?

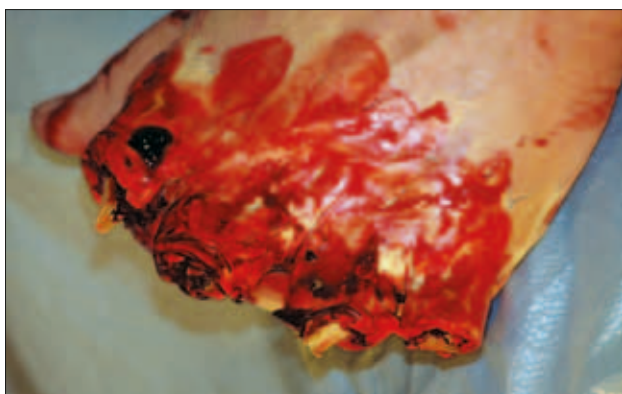
Okoli dvajset, aktivnih je okoli dvanajst. Preostali so iz različnih razlogov opustili to delo. Načrtujemo tridnevni seminar, da bi za maskerje usposobili še več zdravstvenih delavcev, zlasti predavateljev prve pomoči. Ugotovili smo, da sta učenje na realistično ponazorjenih poškodbah na imitatorju in dobra imitacija stanja, v katerem je poškodovanec, veliki pridobitvi v metodologiji poučevanja prve pomoči. S tem bomo olajšali izvedbo praktičnega dela izpita, tečajniki se bodo srečali s stvarno ponazorjenimi poškodbami (*Videz nekaterih poškodb je tako realističen in prepričljiv, da jih laik brez težav zamenja za prave. Op. avt.*). Ko se bodo bodoči reševalci, člani ekip prve pomoči, znašli pred resničnimi poškodbami, jim bo lažje, njihov pristop bo manj čustven, delo pa bolj strokovno in učinkovitejše.

Torej lahko rečemo, da sta šolanje maskerk in maskerjev ter njihova čim boljša usposobljenost pomembna za delo ekip prve pomoči, bodisi na vajah oziroma tekmovanjih bodisi v resničnih situacijah?

Tako je. Težimo k temu, da noben tečaj prve pomoči, zlasti 70-urni za bolničarje, ne poteka brez ponazorjenih poškodb in imitacije stanja poškodovanih in nenadno obolelih. Odkar to uvajamo, vidimo, da ekipe prve pomoči zelo napredujejo v dajanju prve pomoči. Naj še omenim, da je treba maskerje tudi naučiti, kako naj imitatorji odigrajo vlogo poškodovane oziroma nenadno obolele osebe. Pravilno, nazorno izražanje stanja poškodovanca ali nenadno obolelega je zelo pomembno za reševalce, ko ugotavljajo njegovo zdravstveno stanje.

Če na tekmovanjih primerjate usposobljenost in znanje slovenskih ekip prve pomoči s tujimi, kje so naši?

V skoraj vsaki državi so razlike v doktrini prve pomoči. Evropski referenčni center stremi za tem, da bi se dajanje prve pomoči uskladilo. Mislim, da smo v znanju dajanja prve pomoči nekje v zgornji polovici, če že ne med prvimi. Na evropskih tekmovanjih je manj pomembno zgolj dajanje prve pomoči, v ospredju so bolj drugi ele-

Slika 2: Ponazoritev amputacije prstov (foto: M. Steinbuch)

Figure 2: Finger amputation (Photo: M. Steinbuch).

Slika 3: Ponazoritev kontaminacije z bojnimi strupi mehurjevci (foto: M. Steinbuch)

Figure 3: Blister agent contamination (Photo: M. Steinbuch).

menti: pristop k poškodovancu, zavarovanje kraja nesreče, ugotavljanje stanja poškodovanih in podobno. Tudi na tem področju smo zelo napredovali. Predlani je bilo tekmovanje v Beogradu. Srbi so bili v Evropi štirikrat prvi. Naša ekipa iz krške elektrarne je bila druga, za Anglijo. Lani pa je bilo tekmovanje v Italiji, na njem nas je zastopala ekipa iz Ptuja, ki je bila šesta, in sicer prva v oživiljanju in šesta v splošnem znanju. To so odlični rezultati, še posebno, če jih primerjamo s tistimi izpred nekaj let.

Katere ekipe so poleg Srbije še dobre?

Vedno so neke pri vrhu Anglija, tudi Irska, Nizozemska in Azerbajdžan.

Kaj menite, zakaj?

Drugače se izobražujejo. V Angliji in na Irskem so ekipe skoraj polprofesionalne. Nimajo ekip, kot jih poznamo pri nas. Tam se učijo prve pomoči tako, da ob določenih

dnevih patrolirajo po mestnih predelih, dajejo prvo pomoč, ko je treba, in se hkrati izobražujejo v resničnih situacijah. Torej izobraževanje traja vse leto.

Pri nas se člani ekip prve pomoči izobražujejo na tečajih in vajah?

Člani ekip so končali 70- ali 80-urni tečaj prve pomoči. Po končanem tečaju so delali izpit in tisti, ki so ga naredili, so dobili potrdilo, da so postali bolničarji. Vsako leto imajo 20-urno dopolnilno usposabljanje. Veliko se naučijo tudi na vajah, ki jih po regijah načrtujemo in izvajamo vsako leto. Njihovo znanje in usposobljenost pa preverjamo na državnem prvenstvu. Lani je na regijskih preverjanjih sodelovalo 126 ekip prve pomoči RKS in civilne zaščite.

Člani ekip po svoji izobrazbi niso iz medicinske stroke, kajne? To so prostovoljci različnih poklicnih profilov.

Slika 4: Ponazoritev eksplozivne rane (foto: M. Steinbuch)

Figure 4: Explosive wound (Photo: M. Steinbuch).

Slika 5: Ponazoritev hujše krvavitve na podlakti (foto: M. Steinbuch)

Figure 5: Forearm haemorrhage (Photo: M. Steinbuch).

Slika 6: Ponazoritev krvavitve pri zlomu lobanjskega dna (foto: M. Steinbuch)

Figure 6: Haemorrhage resulting from basilar skull fracture (Photo: M. Steinbuch).

Slika 7: Ponazoritev odprtega zloma spodnje čeljusti (foto: M. Steinbuch)

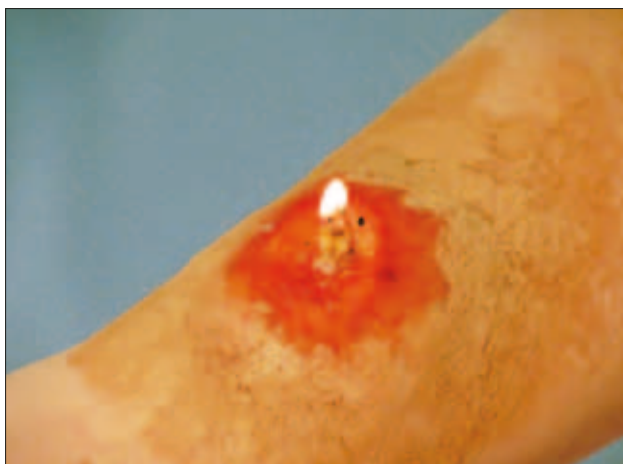
Figure 7: Open mandibular fracture (Photo: M. Steinbuch).

Da. To so laiki na področju prve pomoči, različnih poklicnih profilov, ki so, kot sem že omenil, končali tečaj prve pomoči za bolničarje.

Koliko članov šteje ekipa?

Po Uredbi o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito in reševanje ter pomoč morajo gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije, odvisno od delovnega procesa in števila zaposlenih (50–300), imeti usposobljeno ekipo na istem kraju (v poslovni

stavbi, proizvodnem obratu itn.) in še dodatno ekipo za vsakih dodatnih 300 zaposlenih. Ekipa ima najmanj tri in največ šest članov. Gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije, ki imajo manj kot 50 zaposlenih, morajo imeti vsaj dve osebi, usposobljeni za dajanje prve pomoči. Vsak član ekipe ima svoj nahrbtnik z materialom za prvo pomoč, čelno svetilko in čutaro z vodo. Vsaka ekipa ima dvoje standardnih nosil s po dvema odejama, ena zajemalna nosila in samodejni defibrilator AED.

Slika 8: Ponazoritev opekline rane s fosforjem (foto: M. Steinbuch)

Figure 8: Phosphorus burn (Photo: M. Steinbuch).

Slika 9: Ponazoritev opekline rane z mehurji (foto: M. Steinbuch)

Figure 9: Blister burn (Photo: M. Steinbuch).

Slika 10: Ponazoritev podplutbe (foto: M. Steinbuch)
Figure 10: Bruise (Photo: M. Steinbuch).

Je v nahrbtniku tudi aluminijasta folija?

Seveda. V vsakem nahrbtniku so tri. Folija je namenjena predvsem zaščititi poškodovanega ali nenadno obolelega pred vremenskimi vplivi, saj je ne prepriha in ne premoči, zato je dober toplotni izolator. Ti nahrbtniki so zelo dobro opremljeni s sodobnim materialom za prvo pomoč.

Kako družba oziroma država gleda na prostovoljstvo ekip prve pomoči? Kakšen je odnos do njih?

Država prek Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR) zelo dobro skrbi za organiziranje,

Slika 11: Ponazoritev tujka v podlakti (foto: M. Steinbuch)
Figure 11: Foreign body in the forearm (Photo: M. Steinbuch).

Slika 12: Ponazoritev tujka v stopalu (foto: M. Steinbuch)
Figure 12: Foreign body in the foot (Photo: M. Steinbuch).

usposabljanje in opremljanje ekip. Uprava v dogovoru z RKS in drugimi nevladnimi organizacijami ter občinami organizira do 200 ekip za prvo pomoč, ki lahko delujejo na območju vse države.

Kakšno vlogo ima pri tem RKS oziroma kakšen je odnos med Upravo in RKS?

URSZR in RKS zelo dobro sodelujeta, kar je razumljivo, saj imata isti cilj – usposobiti čim več ljudi za dajanje prve pomoči. Tečaje prve pomoči morajo opraviti tudi člani Gorske reševalne službe, jamarji in nekateri zaposleni v delovnih organizacijah oziroma podjetjih. Vsi po enakem programu končajo osnovni tečaj, nato pa znanje nadgrajujejo glede na potrebe posamezne organizacije oziroma službe.

Torej izobraževalno dejavnost in opremo financira Ministrstvo za obrambo?

Tako je.

V katerih resničnih situacijah so sodelovale ekipe prve pomoči?

Povsod, kjer je večje število poškodovanih, angažiramo ekipe prve pomoči, čeprav potrebujejo nekaj več časa za prihod kot ekipe nujne medicinske pomoči. Leta 2010 so bile ponekod po Sloveniji velike poplave. Ekipe so bile ves čas na terenu. Dajale so prvo pomoč, razvažale hrano in druge potrebščine. Pomagale so tudi pri nesreči reških šolarjev na gorenjski avtocesti in v množični prometni nesreči na Dolenjki. Delujejo povsod, kjer pride do naravne nesreče in je treba poleg redne zdravstvene službe angažirati tudi ekipe prve pomoči. Lahko rečem, da so te ekipe zelo dobro usposobljene za dajanje prve pomoči. Opravili smo tudi primerne vaje s simuliranimi nesrečami, in sicer železniško v Mariboru, avtobusno v Novi Gorici, letalsko na Brniku itn.

Kako dolgo traja, da se zberejo člani ekipe?

Ovisno. Ljudje so večinoma v službah. Ekipe nujne medicinske pomoči so prve na kraju nesreče. Opravijo triažo poškodovanih; oskrbijo težje poškodovane in preskrbijo prevoz v zdravstvene ustanove, lažje poškodovane pa

Slika 13: Ponazoritev vbodnine s tujkom
(foto: M. Steinbuch)

Figure 13: Stab wound with a retained foreign body
(Photo: M. Steinbuch).

Slika 14: Ponazoritev vreznine (foto: M. Steinbuch)

Figure 14: Cut (Photo: M. Steinbuch).

usmerijo na odrejen kraj, kjer jih prevzamejo ekipe prve pomoči.

Koliko časa torej?

Težko rečem, odvisno je od več dejavnikov.

Imajo člani ekipe prve pomoči težave, če morajo oditi iz službe? Člani gorske reševalne službe namreč omenjajo, da iz službe vedno težje odhajajo na reševalne akcije.

Do zdaj jih v delovnem času nismo angažirali prav pogosto. Mislim, da delodajalci ne nasprotujejo. Zaenkrat ne morem reči, da bi imeli težave. Člani ekip so zadolženi, da pomagajo tudi v svojem podjetju, če je treba.

Vem, da pripravljate priročnik za maskerje, ki naj bi izšel še letos.

To bo, kot vem, prvi tak priročnik v Sloveniji. Zdelo se mi je potrebno, da napišem nekaj o tem. Med zdravstvenimi delavci in tudi drugimi je veliko zanimanja za maskiranje. Upam, da bo izšel maja oziroma junija (*Intervju je nastal marca. Op. avt.*). V njem so navodila za imitiranje različnih vrst poškodb, kako naj imitator odigra vlogo poškodova-

nega oziroma nenadno obolelega, seznam materiala za imitacijo poškodb, navodila za izdelavo simulacij poškodb in podobno.

Kje dobite material za ponazoritev poškodb?

Veliko ga kupimo na domačem tržišču oziroma ga maskerji naredijo sami. Vzemimo na primer tovarniško izdelano maso za ponazoritev ran, ki je na našem trgu ni, zato jo moramo uvažati. Dobra stran te mase je, da je bolj obstojna in lahko ponazorjeno poškodbo, seveda z manjšimi popravki, večkrat uporabimo. Na tečajih prve pomoči, ko ponazorjene rane ni treba večkrat oskrbeti, maso naredijo maskerji sami, saj je to cenejše.

Kakšen je po vašem mnenju ugled ekip prve pomoči v javnosti?

Kot že rečeno, vsako leto potekajo občinska in regijska tekmovanja in na koncu državno preverjanje znanja. Tekmovanja so v urbanih sredinah, v središčih mest, kjer je več prebivalcev, tako da čim več ljudi vidi, kaj in kako delajo ekipe prve pomoči. S tem posredno učimo državljanje, laike, kako se daje prva pomoč. Lahko rečem, da so ekipe prve pomoči zelo cenjene v svojih sredinah.